

Становище

За научните публикации и преподавателската дейност на доц. д-р Дарина Григорова Григорова, единствен участник в конкурса за професор (нова и най-нова руска история) по направление 2.2., обявен в Държавен вестник, бр. 50 от 15 юни 2018 г.

От Доц. д-р Гергана Алексиева

Конкурсът за академичната длъжност „професор“ е обявен от Катедра „Нова и съвременна история“ към Исторически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ в „Държавен вестник“, бр. 50 от 15 юни 2018 г. Спазени са предвидените законови срокове и процедури изисквания. Единствен участник в настоящия конкурс е доц. д-р Дарина Григорова Григорова, преподавател в същата катедра.

Доц. Григорова започва своята научна кариера през 1998 г., печелейки конкурс за докторант към Катедра нова и съвременна история (направление нова руска история). Три години по-късно тя става асистент. Следва растеж в академичната йерархия, като междуременно колежата защитава дисертация на тема: „Руският либерализъм (80—90-те години на XIX век“. През 2008 г. Дарина Григорова става доцент по руска история с монографията: „Евразийството в Русия“. До момента 4 „нейни“ докторанти успешно са защитили своите докторски тези.

Бих искала да отбележа, че доц. Григорова е цитиран автор (22 на брой позования в научната литература), което показва завиден интерес към нейните научни публикации.

Също смятам за важно да изтъкна, че имам преки и положителни впечатления от нейната преподавателска дейност. В съвременната история и в историята на СССР има много допирни точки и винаги студентите имат необходимите знания, които помагат и на моята работа с тях. Като цяло курсовете, които преподава доц. Григорова, отразяват нейните научни интереси. Ще посоча някои от тях: „Руският либерализъм в края на XIX век“; „Постсъветска Русия между съветското минало и евразийското бъдеще“; „История на архивите в Русия през XIX век“; „Евразийската историософия“; „Руската памет за България през XIX век“; „Постсъветска Русия“; „История на Евразия“. Всички те са в бакалавърски и магистърски програми в Исторически факултет. Освен това доц.

Григорова води свободно избираем курс „История на регион Евразия: геополитика и дипломация“ в специалност „Международни отношения“ на ЮФ.

В настоящия конкурс доц. Григорова участва с две монографии с идентичен текст, публикувани на български и руски език. Монографията „Империя Феникс“, публикувана през 2015 г., е основният представен научен труд. Съдържанието е организирано в три глави, т.е. приложен е класическият подход. Глава първа „Честната история“ - история и власт в постсъветска Русия“ обръща внимание на взаимодействието между власт и история като идеологическа наука в периода след 1991 г. Акцент в този компонент е как властта/ управлението в Кремъл се опитва да конструира нова национална идентичност след разпадането на СССР, събитие, което в известен смисъл предизвиква катаклизъм и оставя в безтегловност обществото. Управляващите трябва да изградят нова идеология, чрез която да легитимират нова Русия. Съветското наследство е основен проблем в мисленето, тъй като поражда множество спорни казуси в новата обстановка. Тук идва мястото на историците, които да дадат оценка на миналото; доц. Григорова поставя един много важен въпрос – този за цензурата и автоцензурата в работата на нашата колегия. От перспективата на съветското наследство е изключително важна оценката за Сталин, т.е. как трябва да се промени представата за него в обществото. Важно място е отделено на историята като формираща патриотични чувства. Този основен компонент завършва с анализ на извършеното от новите руски архивни служби. За съжаление на историческата общност след извършената революция идва времето на „контрареволюция“, т.е. държавата се стреми да опази своите тайни на всяка цена.

Глава втора „Руският преход и моделирането на русийската идентичност“ отразява търсенията на власт и общество как да дефинират сами себе си след като „съветския гражданин“ вече го няма. Трябва да се изгради „русийският гражданин“, а той се нуждае от празници. Този параграф показва колебанията на властта и възприятията на обществото спрямо това кое е важно за отбелязване и честване. Ролята на личностите също намира място в изложението. Сталин е един от най-полярно възприеманите образи в обществото. В изложението намира място различното отношение спрямо този образ, изразено от двата основни властови фактора в този период, а именно президентите Путин и Медведев. Аргументирано се показва защо Путин има по-балансирана позиция спрямо Медведев. Друга личност от съвременността - Егор Гайдар е определен като „демонизирания образ на прехода в постсъветска Русия“.

Представени са отделни епизоди от участието на Гайдар в политическия живот след 1989 г. Изводът, който се налага, е, че той наистина е една от ключовите фигури в прехода – в множество политически и икономически събития. Ролята на интелигенцията също е отразена като формиращ фактор в тези процеси; също е показано колко различно може тя да се отнася към миналото и към съвременната епоха. Конкретен пример са братята Никита Михалков и Андрей Кончаловски, и двамата режисьори по професия. Въпреки тесните си роднински връзки те защитават доста различни позиции спрямо много събития и явления в обществения живот. Параграфът „Има ли декабристи в постсъветска Русия?“ е интересен авторов подход за сравнение между исторически явления, случили се в напълно различни епохи – движението на декабристите от 1825 г. и митингът на Блатния площад от 10 декември 2011 г. Отговорът на този въпрос е ясен и кратък: „не“.

Трета глава „Украинският Янус между Галиция и Малорусия – формиране на националния образ на фона на геополитическата тектоника“ третира също наследство от съветската епоха след разпадането на държавата. Украйна и Беларусия са съставна част от СССР и те показват различни модели на отношение към това наследство. Населението в Украйна не е единно, защото на практика е живяло в две различни държави – Австро-Унгария и Русия; този исторически факт се отразява крайно противоречиво на съвременните възгледи при формирането на идентичността. От тази перспектива Беларус представлява друг модел на постсъветска идентичност, много по-„приятелски“ настроена към Москва.

Заключението задава въпроса: „Евразийският съюз – неосъветска или постсъветска геополитическа идентичност?“. Тук авторката излага своя през призмата на това дали замисленият Евразийски съюз ще успее да възстанови позициите на тази вековна държава в международен план.

В отделни публикации (50 на брой) са разгледани различни теми, свързани с научните интереси на доц. Григорова. Те могат да бъдат групирани по следния начин:

1. Руската интелектуалност и нейните възгледи по различни въпроси през последните два века като например: т.нар. Български въпрос, за църковната борба на българския народ през XIX век, Съединението; разбирането за националната руската идентичност в края на XIX и началото на XX век и най-вече кои елементи трябва да влизат в нея – православие, славянофилство и т.н.;

създаването на идеологията на евразийството от емигранти през 20-те години на ХХ век, след като тези хора са разтърсени от събитията и търсят отговори за миналото и дават рецепта за бъдещето; търсенето на демократични модели през последните 25 години.

2. Външната политика на Русия след разпадането на СССР към т.нар. съседни географски територии: Балканите и Близкия изток – важни в миналото и съответно в настоящето. Аргументирано се доказва защо тези географски и политически пространства имат своята важност без значение кой управлява в Москва/Петербург и съответно защо се наблюдава приемственост във външната политика на Кремъл.
3. Украинският въпрос: идентичност или как сами себе си възприемат украинците. Доц. Григорова разглежда въпроса как и защо се стига до три отделни идентичности в нашето съвремие.
4. Как след разпадането на СССР се оценява бурната 1917 г.? Авторката анализира отношението на академичната общност и политиците към болшевишката революция и как се възприема тя в съвременната епоха, пречупена през призмата на личните убеждения.
5. Медии и власт в съвременна Русия – това е тема, която вълнува доц. Григорова, а също и как гледа на информационния суверенитет руската държава. Важно място е отделено на това как медиите помагат или пречат на властта при нейните опити да формира новата национална идентичност.
6. Казахстан и Беларусия представляват два различни модела на отношение към евразийския проект, замислен от руските управници, за да възроди връзките, съществуващи през съветската епоха и да наложи влиянието на Москва, която тя е загубила, но е въпрос на чест да възстанови.

В изследванията си доц. Григорова привлича богат изворов материал, сред който най-ценни са използваните непубликувани документи; това дава нов и различен поглед върху историческите събития.

В заключение бих искала да препоръчам убедено на научното жури да присъди на доц. д-р Дарина Григорова академичната титла „професор“.

6 ноември 2018 г.

доц. д-р Гергана Алексиева